MINTAFELADATSOR

JAVÍTÁSI-ÉRTÉKELÉSI ÚTMUTATÓ

TÁRSADALOMISMERET

EMELT SZINTŰ ÉRETTSÉGI VIZSGA

AZ ÍRÁSBELI VIZSGA ÉRTÉKELÉSÉNEK ÁLTALÁNOS SZEMPONTJAI

A vizsgázó teljesítményének értékelését nem befolyásolhatja, ha a vizsgázó véleménye eltér az általánosnak tekinthető megközelítéstől.

A vizsgázó teljesítményének értékelésére nem lehet hatással, ha az értékelők személyes értékítélete eltér a feladatban tárgyalt probléma, kérdés, jelenség általánosnak tekinthető megítélésétől.

A javítási--értékelési útmutató címszavakban közli az esszé és esetelemzés megoldásának lehetséges tartalmi összetevőit. Az ettől eltérő jó megoldást el kell fogadni.

A dolgozatot piros színű tollal kell javítani és a tanári gyakorlatnak megfelelően jelölni a súlyosabb helyesírási, nyelvhelyességi stb. hibákat.

A feladatok alatt található négyzetben az elérhető maximális pontszám van feltüntetve, az értékelő a mellette levő üres négyzetbe írja az általa megállapított pontszámot.

Egyes feladatoknál a könnyebb differenciálhatóság érdekében a feladat részpontszámainak összegét osztani kell kettővel (majd esetleg felfelé kerekíteni) a feladatra adható végső pontszám megállapításához.

Amennyiben a vizsgázó a II. rész mind a két feladatsorából oldott meg feladatokat, és nem állapítható meg egyértelműen, hogy melyiknek az értékelését akarta, az érettségi dolgozatot értékelő tanár dönti el, hogy melyik feladatsor kidolgozásáért jár több pont és azt veszi figyelembe.

Egyes esszéfeladatoknál a tanuló két kérdés megválaszolása közt választhat, de csak az egyik téma kidolgozásáért jár pont. Amennyiben tévedésből mind a két feladatot megoldja a vizsgázó, és nem jelöli áthúzással, melyiket értékeljék, az érettségi dolgozatot javító tanár dönti el, hogy melyik feladat kidolgozása a hosszabb, és csak azt értékeli.

Amennyiben bármely feladat értékelésénél a tématartás kompetenciát nulla ponttal értékeli a javító, azaz úgy ítéli meg, hogy a vizsgázó egyáltalán nem a megfogalmazott feladatot oldotta meg, a feladat egészének értékelése nulla pont, máskompetenciára vagy szempontra pontszám nem adható.

Az értékelő a javítás, értékelés végeztével kitölti a vizsgázó által elért összpontszámot tartalmazó táblázatot.

MINTAFELADATSOR

Társadalomismeret

A.1. Az alábbiakban két téma címét találja. Válasszon a megadott témákból egyet! Foglalja össze 15-20 soros esszé formájában a témáról a gondolatait!

A. „Véges világban lehetetlen a végtelen növekedés.” - Értelmezze az 1968-ban megfogalmazott gondolatot!

(1968-ban egy magyar származású olasz iparos, Aurelió Peccei maga köré gyűjtötte a világ 100 kiváló gondolkodóját, azzal a céllal, hogy együtt hívják fel a figyelmet az emberiséget fenyegető veszélyekre. Így született meg a Római Klub elnevezésű tudóscsoport, amelynek tagjai elsőként fogalmazták meg a fenti gondolatot.)

vagy

B. Az emberi jogok történeti alakulása – Tekintse át röviden az emberi jogok alakulásának kérdését az ókortól napjainkig

15 pont	

- **Véges világban lehetetlen a végtelen növekedés.**

Szempontok, kompetenciák	**Feladat értékelése**	**Max. pont**	**Adott pont**
Megszerkesztettség, nyelvhelyesség, helyesírás	A kifejtés mondatokból áll, a szöveg logikusan és szabatosan felépített. Nem tartalmaz súlyos nyelvtani vagy helyesírási hibát.	0-2	
A feladat megértése, tématartás	A válasz a fenntartható fejlődés témájára fókuszál.	0-2	
Lényegkiemelés, témájának megfelelő tények, összefüggések, gondolatok, megállapítások megfogalmazása, általánosítás	A feleletben lényeges elemeket emelt ki a vizsgázó, pl.: a korlátozott erőforrás-felhasználás és hulladék-kibocsátás szükségességét, a hulladék újrahasznosításának igényét, a népességnövekedés, a növekvő energiafelhasználási igény és a Föld véges nyersanyag és energiakészletének problémáját.	0-3	
Ismeretek mélysége, az adott tudománynak megfelelő tárgyi tudás, a szakmai nyelv használata	A feleletből megállapítható, hogy a vizsgázó megfelelő tárgyi tudással rendelkezik a Római Klub szerepéről, a fenntartható fejlődés elvéről. Szakkifejezéseket használ: pl.: erőforrás, hulladék-kibocsátás, újrahasznosítás, népességnövekedés, fenntartható fejlődés, környezeti katasztrófa.	0-3	

A megközelítéssokszínűsége, komplexitása	A válasz legalább kétféle megközelítést tartalmaz, (pl.: energiafelhasználás, a népességnövekedés, a növény és állatvilág védelme, bioszféra, környezetszennyezés) a problémák és megoldási módok bemutatásának komplexitására törekszik.	0-3	
Önálló vélemény megalkotása, a téma aktualizált (életszerű, saját vagy a médiából ismert példák alkalmazása)	Önálló véleményét megfogalmazta, megindokolta. Életszerű példákat említett. Legalább két példát említett pl.: esőerdők égetése, olajár, CO_2 kibocsátás, hulladékhegyek, nélkülöző harmadik világ.	0-2	
Összesen		**0-15**	

- **Az emberi jogok történeti alakulása**

Szempontok, kompetenciák	**Feladat értékelése**	**Max. pont**	**Adott pont**
Megszerkesztettség, nyelvhelyesség, helyesírás	A kifejtés mondatokból áll, a szöveg logikusan és szabatosan felépített. Nem tartalmaz súlyos nyelvtani vagy helyesírási hibát.	0-2	
A feladat megértése, tématartás	A válasz az emberi jogok történeti változásaira fókuszál.	0-2	
Lényegkiemelés, témájának megfelelő tények, összefüggések, gondolatok, megállapítások megfogalmazása, általánosítás	A feleletben lényeges elemeket emelt ki a vizsgázó, érzékelteti, hogy az emberi jogok fogalmának tartalma térben és időben változó, napjainkban a jogok köre egyre bővül, nemzetközi egyezményekkel igyekeznek biztosítani.	0-3	
Ismeretek mélysége, az adott tudománynak megfelelő tárgyi tudás, a szakmai nyelv használata	A feleletből megállapítható, hogy a vizsgázó megfelelő tárgyi tudással rendelkezik az emberi jogokról. Szakkifejezéseket használ: pl. jog, törvény, szabadság, törvény előtti egyenlőség, választójog, magántulajdon, élethez való jog, ártatlanság vélelme stb.	0-3	
A megközelítés sokszínűsége, komplexitása	A válasz legalább háromféle megközelítést tartalmaz, vagy különböző korszakokat említ (Ókori Kelet, ókori Görögország, ókori Róma, felvilágosodás, polgári demokrácia vagy különböző területeket mutat be pl. a választójog, a szólás és a gyülekezési jog, a szociális jogok az élethez való jog, komplexitásra törekszik.	0-3	

Önálló vélemény megalkotása, a téma aktualizált (életszerű, saját vagy a médiából ismert példák alkalmazása)	Önálló véleményét megfogalmazta, megindokolta. Életszerű vagy történelmi példákat említett, legalább három különbözőt pl. Tízparancsolat, Emberi és Polgári Jogok Nyilatkozata, Magna Charta, 12 pont, 1956 követelései, a szólásszabadság kérdése napjainkban.	0-2	
Összesen		**0-15**	

A.2. Mutassa be 10-15 sorban a jelenkori Magyarország helyzetét a megadott szempont alapján! Értelmezze és elemezze az alábbi táblázatokat!

Milyen gazdasági folyamatok zajlottak le a két vizsgálat között, amelyek hatással lehettek a foglalkozási arányok megváltozására?

A MUNKAKÉPES KORÚ ROMA ÉS NEMROMA FÉRFIAK GAZDASÁGI AKTIVITÁSA EGY ORSZÁGOS ROMA VIZSGÁLAT IDEJÉN, 1971-ben

	Teljes népesség	Romák
Aktív keresők	87,7	85,2
Inaktív keresők, munkaképtelenek, tanulók, egyéb eltartottak	12,3	14,8
Összesen	100,0	100,0

A FOGLALKOZTATOTT MUNKAKÉPES KORÚ FÉRFIAK ARÁNYA
A KSH ÉS AZ ORSZÁGOS ROMAVIZSGÁLAT ADATAI ALAPJÁN, 1994-ben

Életkor	A foglalkoztatottak aránya %	
	Teljes népesség	Romák
15-19	12,9	17,7
20-29	68,0	35,0
30-54	76,9	33,8
55-59	43,1	15,4
Összesen	63,4	30,8

15 pont	

Szempontok, kompetenciák	Feladat értékelése	Max. pont	Adott pont
Megszerkesztettség, nyelvhelyesség, helyesírás	A kifejtés mondatokból áll, a szöveg logikusan és szabatosan felépített. Nem tartalmaz súlyos nyelvtani vagy helyesírási hibát	0-2	
A feladat megértése, tématartás	A válasz a munkanélküliségre és a romák helyzetére fókuszál.	0-2	
Lényegkiemelés, témájának megfelelő tények, összefüggések, gondolatok, megállapítások megfogalmazása, általánosítás	A feleletben lényeges elemeket emelt ki a vizsgázó, megállapítja, hogy 1971-ben szinte azonos volt a romák és nem romák foglalkozatási aránya. 1994-re a romák kiszorultak a munkaerőpiacról, ugyanakkor a nem roma népesség foglalkoztatása nem csökkent ennyire radikális mértékben. A változások mögött részben a piacgazdaságra való áttérés áll. A romák helyzetét nehezíti, hogy többnyire alacsony iskolai végzettségűek, nagyobbrészt hátrányos térségben, falun laknak.	0-3	
Ismeretek mélysége, az adott tudománynak megfelelő tárgyi tudás, a szakmai nyelv használata	A feleletből megállapítható, hogy a vizsgázó megfelelő tárgyi tudással rendelkezik a magyarországi munkanélküliség helyzetéről, okairól, (pl. Északkelet-Magyarország, ahol arányaiban is magasabb a roma népesség aránya, a nehézipar tönkremenése miatt komoly foglalkoztatási gondokkal küzd.) Szakkifejezéseket használ: pl. munkanélküliség, foglalkoztatottság, alacsony iskolai végzettség, munkaerőpiac.	0-3	
A megközelítés sokszínűsége, komplexitása	A válasz legalább kétféle megközelítést tartalmaz, pl. az ország egészének megváltozott helyzete, a roma munkanélküliség különböző okai.	0-3	
Önálló vélemény megalkotása, a téma aktualizált (életszerű, saját vagy a médiából ismert példák alkalmazása)	Önálló véleményét a munkanélküliség problémájáról megfogalmazta, megindokolta.	0-2	
Összesen		**0-15**	

A.3. Az alábbiakban az emberi viselkedésről olvasható egy leírás. Elemezze 6-8 sorban Solomon Asch és kutatótársai hatvanas években végzett kutatását az alábbi szempontok alapján!

Mi állapítható meg az emberek viselkedéséről olyan helyzetben, amikor a külvilág nyomást gyakorol rájuk? Említsen egy ön által ismert hasonló esetet! Fejtse ki véleményét, álláspontját!

Képzeljük el magunkat a következő szituációban: önkéntesen vállalkozunk arra, hogy részt vegyünk egy észleléssel kapcsolatos kísérletben. Belépünk egy szobába négy másik résztvevővel együtt. A kísérletvezető egy egyenes vonalat (X vonal) mutat mindenkinek. Ugyanakkor, összehasonlítás végett három másik vonalat is mutat (A, B és C). A feladat az, hogy meg kell határozni, a három vonal közül melyik az, amelyiknek a hossza leginkább megegyezik X vonaléval.

Teljesen világos, hogy B vonal a helyes válasz, és amikor majd sorra kerülünk, természeten azt fogjuk mondani, hogy a B.

Az illető, aki először következik, gondosan megvizsgálja a vonalakat, és azt mondja: »A vonal«. Kételkedve nézünk rá. »Hogy hiheti, hogy az A vonal az, amikor a vak is látja, hogy B az?« - gondoljuk magunkban.

A második, a harmadik és a negyedik személy is az A vonalat mondja megfelelő vonalnak. Kiüt rajtunk a hideg veríték. Végül mi következünk: »Hát persze, hogy az A vonal – jelentjük ki. Mindig tudtam.«”

(Forrás: Elliot Aronson: A társas lény. Közgazdasági és Jogi Könyvkiadó, Budapest, 1994. 35.o.)

5 pont	

Szempontok, kompetenciák	**Az esetelemzés értékelése**	**Max. pontok**	**Adott pont**
Megszerkesztettség, nyelvhelyesség, helyesírás	A kifejtés mondatokból áll, a szöveg logikusan és szabatosan felépített. Nem tartalmaz súlyos nyelvtani vagy helyesírási hibát.	0-1	
Tématartás, lényegkiemelés, problémaközpontúság	A befolyásolás, a konformista magatartás kialakulásának folyamatát mutatja be, nem tér ki lényegtelen elemekre.	0-2	
A feladatban leírt esetnek megfelelő érvek, összefüggések, gondolatok, megállapítások közlése	Felismeri az alkalmazkodás és befolyásolás kapcsolatát, indokolja a kísérleti személy viselkedésében végbemenő változás okát.	0-4	
A szakmai nyelv használata	Használja pl. a beilleszkedés, önértékelési zavar, elvárás, befolyás, konformizmus kifejezéseket.	0-1	
Önálló vélemény megalkotása	Megfogalmaz önálló véleményt, képes hasonló esetet említeni.	0-2	
Összesen		**0-10**	
A végső pontszám (összesen/2) kerekítés után		**0-5**	

Az alábbi kérdések a társadalomismereti alapfogalmak ismeretére vonatkoznak.

A.4. Töltse ki az alábbi táblázatot az egymáshoz tartozó fogalmak összepárosításával!

A. Fogalmak: populáris,
tiltás,
diktatúra,
antiszemitizmus
ceremónia,
népszerű,
totalitarizmus,
tabu,
fajgyűlölet,
szertartás

1.		
2.		
3.		
4.		
5.		

2 pont	

ceremónia	szertartás
populáris	népszerű
diktatúra	totalitarizmus
antiszemitizmus	fajgyűlölet
tiltás	tabu

A.5. Írja a hiányzó fogalmakat a kipontozott vonalra!

A/ Egy embercsoport bizonyos jellemvonásainak, vagy motívumainak általánosítását ……nevezzük.
B/ Az ……. a Dél-Afrikai Köztársaságban a feketék elnyomására és kizsákmányolása céljából alkalmazott faji elkülönítési politika.
C/ A …….. közös megállapodás alapján történő együttes munkabeszüntetés a jobb életfeltételek, munkafeltételek, magasabb jövedelmek kiharcolásáért, illetve politikai követelések érvényesítése céljából.

3 pont	

(Minden helyes megoldás **1 pontot** ér)
A/ Sztereotipizálásnak, B/ apartheid, C/ sztrájk.

A.6. Válassza ki és húzza alá az alábbi meghatározások közül azt az egyet, amely a megadott fogalmat jelenti!

A) Civil társadalom

Nem katonai szervezet
Államtól független szervezetek, egyének közössége
Államtól függő, annak céljait megvalósító tömörülés
Városi társadalom
Félkatonai alakulat

B) Természetes szaporodás

Nem mesterséges fogantatás
A születések és a halálozások egymáshoz viszonyított aránya
Szülés otthoni környezetben
Spontán szülés
Sokgyerekes családmodell

2 pont	

(Minden helyes megoldás **1 pontot** ér)

C) Civil társadalom

Nem katonai szervezet
<u>Államtól független szervezetek, egyének közössége</u>
Államtól függő, annak céljait megvalósító tömörülés
Városi társadalom
Félkatonai alakulat

D) Természetes szaporodás
Nem mesterséges fogantatás
<u>A születések és a halálozások egymáshoz viszonyított aránya</u>
Szülés otthoni környezetben
Spontán szülés
Sokgyerekes családmodell

A.7. Az alábbi kifejezések az Európai Unióval kapcsolatosak. Magyarázza meg a fogalmakat!

Regionalitás:.....
.....
.....
Jogharmonizáció: .....
.....
.....

4 pont	

(Minden helyes válasz **2-2 pontot** ér)

Regionalitás: akár államhatárokon túli, azonos sajátosságokkal rendelkező térségek közös politikája, együttműködése. Megkülönböztetnek nagyrégiókat: Dél-Dunántúli régió, vagy kistérségi régiókat pl.: Sásd és vidéke

Jogharmonizáció: egyes EU tagállamoknak a saját törvényeik, jogrendszerük illesztése, igazítása az EU jogrendjéhez

A.8. Az alábbi kérdés a betegjogra vonatkozik. Írja be az esetek betűjelét az alábbi táblázat megfelelő helyére!

Sértik a betegjogokat	Nem sértik a betegjogokat

a) Tegnap megszületett első gyermekem, de a kórházban nem engedték, hogy feleségem mellett legyek a vajúdás alatt.
b) A műtétem előtt kezelőorvosom részletesen tájékoztatott egészségi állapotomról, a vizsgálatok eredményeiről és a műtét időpontjáról.
c) A nem életmentő műtét előtt egy nappal úgy döntöttem mégse végezzék el az operációt, kezelőorvosom ezt a döntésemet tiszteletben tartotta.
d) Súlyos beteg vagyok. Azt kértem orvosomtól, hogy egészségi állapotomról és betegségemről a családomat ne tájékoztassa, de mégis megtette.
e) Baleset során súlyos sérüléseket szenvedtem, de a kórházban nem adtak fájdalomcsillapítót.
f) Két napja kezdték meg kivizsgálásomat, orvosom felállított egy diagnózist, de kérésemre engedélyezték, hogy egy másik orvos is kivizsgáljon.

3 pont	

(Minden két helyes válasz **1 pontot** ér, félpont nem adható)

Sértik a betegjogokat	**Nem sértik a betegjogokat**
a,d,e	b, c, f

A.9. Az ország életében nélkülözhetetlen szerepet játszanak a nem gazdasági jellegű szervezetek is. Soroljon fel 4 ilyen nélkülözhetetlen intézményt!

....
....

2 pont	

(Minden két helyes megoldás **1 pontot** ér, félpont nem adható.)

Pl. MTA, önkormányzat, minisztériumok, tűzoltóság, mentők, kórházak, oktatási intézmények, szakszervezetek, egyesületek, kamarák stb.

A.10. Relációanalízis

Az alábbi mondatok állításokat és indoklásokat tartalmaznak. A megfelelő betű beírásával jelölje minden mondat esetében, hogy melyik lehetőség igaz:

A. **A.** az állítás és az indoklás is igaz, és az indoklás teljesen megmagyarázza az állítást
B. mindkettő külön igaz, de az indoklás nem magyarázza meg kielégítően az állítást
C. az állítás igaz, az indoklás hamis
D. az állítás hamis, az indoklás igaz
E. mindkettő hamis

1. A köztársasági elnök kegyelmet gyakorolhat, mert a lakosság választotta meg.

2. Minden magyar állampolgárnak jár az egészségügyi alapellátás, mert Magyarországon a munkavállalók társadalombiztosítási (TB) hozzájárulást fizetnek

3. Az egyén szociális helyzete nem befolyásolja az érvényesülését, mert azt egyedül csak a szorgalom és egyéb szubjektív képességek határozzák meg.

4. A szenvedélybetegségek többnyire súlyosan befolyásolják a beteg és környezete szociális, érzelmi körülményeit; mert a szenvedélybeteg szinte mindent alárendel szenvedélyének.

4 pont	

(Minden helyes megállapítás **1 pontot** ér)

1. C
2. B
3. E
4. A

Gazdasági alapismeretek

B. I. 1. Fogalommagyarázatok

Párosítsa össze a fogalmakat a magyarázatokkal!

1. részvénytársaság	a) a legegyszerűbb vállalkozási forma, de csak egy személy munkájára épül
2. betéti társaság	b) törzsbetétekből álló törzstőkével alakul és tulajdonosai csak a befektetett pénzükkel felelősek a vállalkozás adósságaiért
3. korlátolt felelősségű társaság	c) költagja és beltagja is van, de vagyonával csak az utóbbi felelős a vállalkozás adósságaiért
4. egyéni vállalkozás	d) legalább 20 millió forintos alaptőkével alapítható

2 pont	

Számok	Betűk

(Minden két helyes megoldás **1 pontot** ér, félpont nem adható.)

Számok	Betűk
1	d
2	c
3	b
4	a

B. I. 2. Ismertesse röviden az alábbi fogalmakat!

Kollektív szerződés: .....
.....
.....

Költségvetés: .....
.....
.....

Tőke:.....
.....
.....

GDP:.....
.....

4 pont	

kollektív szerződés: A munkaadók és a dolgozók képviselői (szakszervezet) közötti, a törvényben előírtakon felüli plusz kötelezettségeket és jogokat tartalmazó megállapodás

költségvetés: Pénzügyi terv, mely összegzi egy adott időszak bevételeit és kiadásait

tőke: Az egyik termelési tényező, bármi lehet, aminek a segítségével másik terméket vagy szolgáltatást lehet előállítani. Lehet pénz, eszköz, ingatlan stb. (a pénz ára a kamat)

GDP: (Gross Domestic Product) A bruttó hazai termék egy nemzetgazdaságban egy év alatt létrehozott bruttó (az amortizációtól eltekintő) jövedelemmel azonos

B. I. 3. Igaz vagy hamis?

- A marketingszemlélet azt jelenti, az erőforrások kihasználtsága áll a vállalkozás tevékenységének középpontjában.
- A személyi jövedelemadó a vállalatokat sújtó teher.
- A vámok ösztönzik a nemzetközi kereskedelmet.
- A munkanélküliség a munkaerőpiac túlkínálatát jelenti.

a)	
b)	
c)	
d)	

4 pont	

a)	Igaz
b)	Hamis
c)	Hamis
d)	Igaz

B. I. 4. Esetelemzés

Befektetők X. város határába új üzletközpontot akartak építeni. A terület egy ritka, sok biológust és diákot vonzó békafaj otthona. Az építtetők az eredetileg megadott nagyságú központ mellett érveltek, a központ mellé nagyméretű parkolók, új bekötőút kiépítését tervezték, amelyek mellé fákat, bokrokat akartak telepíteni. A helyi környezetvédők a városi rendezési terv hiányában a központ építésének elhalasztását kérték, illetve olyan terv elfogadását javasolták, amely a környezeti érdekekre tekintettel lehetetlenné tenné az üzletközpont felépítését. A város vezetése engedélyezte az üzletközpont felépítését.

Mutassa be 8-12 sorban, hogy a fenti esetben milyen gazdasági érdekek hatására szorult háttérbe a környezet védelme!

5 pont	

Szempontok, kompetenciák	**Százalék**	**Pontok**
Megszerkesztettség, nyelvhelyesség, helyesírás	Kb. 10	0-1
Tématartás, lényegkiemelés, problémaközpontúság	Kb. 20	0-2
A feladatban leírt esetnek megfelelő érvek, összefüggések, gondolatok, megállapítások közlése. (Pl.: Az üzletközpont a városnak fog helyi adót fizetni, amiből a helyi szolgáltatásokat lehet finanszírozni. Új munkahelyek létesülnek. Javul a környéken élők ellátásának színvonala. Több lesz a parkolási lehetőség stb.)	Kb. 40	0-4
A szakmai nyelv használata (Pl.: helyi adó, munkahelyteremtés, infrastruktúra, közellátás, életszínvonal stb.).	Kb. 20	0-2
Önálló vélemény megalkotása	Kb. 10	0-1
Összesen	**100**	**0-10**
A végső pontszám (összesen/2) kerekítés után		**0-5**

B. I. 5. Esetelemzés

Kovács X. Józsefnek 25 év után megszűnt a munkahelye. Talált a szakmájának megfelelő állást, de a vállalkozó hivatalosan csak minimálbéren foglalkoztatná, annak körülbelül a dupláját kereshetné meg „nem hivatalosan”.

Elemezze és értelmezze az esetet 8-12 sorban, adjon tanácsot Józsefnek!

5 pont	

Szempontok, kompetenciák	**Százalék**	**Pontok**
Megszerkesztettség, nyelvhelyesség, helyesírás	Kb. 10	0-1
Tématartás, lényegkiemelés, problémaközpontúság	Kb. 20	0-2
A feladatban leírt esetnek megfelelő érvek, összefüggések, gondolatok, megállapítások közlése. (Pl.: A „nem hivatalosan” kapott pénz után nem fizet adót, de nem is kap utána nyugellátást, ha megbetegszik, a táppénz is kevesebb. Az eltitkolt jövedelem adócsalás, mások fizetnek többet helyette, hogy a költségvetés megfelelő bevételhez jusson. Ha nem fogadja el, nehezen talál más munkát stb.)	Kb. 40	0-4
A szakmai nyelv használata (Pl.: piacgazdaság, munkanélküliség, adók, járulékok, adócsalás, fekete gazdaság, korrupció, nyugdíj, táppénz stb.)	Kb. 20	0-2
Önálló vélemény megalkotása	Kb. 10	0-1
Összesen	**100**	**0-10**
A végső pontszám (összesen/2) kerekítés után		**0-5**

Pszichológia

Esszékérdés

B. II.1. Fejtse ki 10-15 sorban, hogy milyen hatással lehet a médiában egyre gyakrabban mutatott nyers agresszió, brutalitás a fejlődő gyermek személyiségére? Fejtse ki saját véleményét is!

.....
.....
.....
.....
.....

10 pont	

Szempontok, kompetenciák	Feladat értékelése	Százalék	Pontok
Megszerkesztettség, nyelvhelyesség, helyesírás	A kifejtés mondatokból áll, a szöveg logikusan és szabatosan felépített. Nem tartalmaz súlyos nyelvtani vagy helyesírási hibát.	Kb. 10	0-2
A feladat megértése, tématartás, lényegkiemelés	Valóban a média lehetséges káros hatásairól ír a pszichés fejlődés kapcsán.	Kb. 10	0-2
Témájának megfelelő tények, összefüggések, gondolatok, megállapítások közlése	Megfogalmazza, hogy a jutalmazott agresszió a szociális tanulás mechanizmusaival tartósan beépülhet a fejlődő gyermek problémamegoldó repertoárjába.	Kb. 20	0-4
Ismeretek mélysége, az adott tudománynak megfelelő tárgyi tudás, a szakmai nyelv használata	Használja az utánzás, modellkövetés, agresszió, szociális tanulás, jutalmazás, problémamegoldás stb. kifejezéseket.	Kb. 20	0-4
A megközelítés sokszínűsége, komplexitása, problémaközpontúsága		Kb. 20	0-4
A téma aktualizált (életszerű, saját, vagy a médiából ismert példák alkalmazása), önálló vélemény megalkotása	Megfogalmaz önálló véleményt.	Kb. 20	0-4
Összesen		100	0-20
A végső pontszám (összesen/2) kerekítés után			0-10

Esetelemzés

B. II. 2. 8-12 sorban mutassa be, hogy, milyen tényezők vezettek az alábbi történetben a fiú deviánssá válásához? Fogalmazza meg saját véleményét is az esettel kapcsolatban!

Csaba első, tervezett gyermekként, időre született. Otthon az első néhány hét nagyon nehezen telt el, a gyermek szinte megállás nélkül sírt, anyja úgy emlékszik vissza ezekre a hónapokra, hogy teljesen egyedül maradt a csecsemő gondjaival, és teljesen tehetetlennek, rossz anyának érezte magát. Csaba az óvodában társaival agresszíven viselkedett, ez folytatódott az iskolában is, párosulva gyengébb tanulmányi eredménnyel. Szülei elsős korában váltak el. Először ötödikben bukott meg, ekkor történt az első lopása is; otthonról pénzt vitt el, és csokit vett belőle az osztálytársainak. Hatodiktól fokozatosan ki- kimaradozott az iskolából, és egy deviáns csoporttal lógni kezdett. Később egyre nagyobb bajba sodorta magát, míg szülei teljesen elvesztették a kontrollt fiuk viselkedése fölött.

5 pont	

Szempontok, kompetenciák	**Feladat értékelése**	**Százalék**	**Pontok**
Megszerkesztettség, nyelvhelyesség, helyesírás	A kifejtés mondatokból áll, a szöveg logikusan és szabatosan felépített. Nem tartalmaz súlyos nyelvtani vagy helyesírási hibát.	Kb. 10	0-1
Tématartás, lényegkiemelés, problémaközpontúság	Valóban a deviánssá válás folyamatát mutatja be, nem tér ki lényegtelen elemekre.	Kb.20	0-2
A feladatban leírt esetnek megfelelő érvek, összefüggések, gondolatok, megállapítások közlése	Felismeri az anya-gyermek kapcsolat problémáit, az anya önmagával és gyermekével való szembenállásának következményeit, a kortárs közösségtől történő elszigetelődés okait és tüneteit, a válás negatív hatásait, az elismerés utáni vágy és a deviáns csoportba sodródás összefüggését.	Kb. 40	0-4
A szakmai nyelv használata	Használja pl. a deviancia, a beilleszkedési és önértékelési zavar, elvárás, kortárs csoport kifejezéseket.	Kb. 20	0-2
Önálló vélemény megalkotása	Megfogalmaz önálló véleményt.	Kb. 10	0-1
Összesen		100	0-10
A végső pontszám (összesen/2) a kerekítés után			0-5

Esetelemzés

B. II. 3. Elemezze az esetet 8-12 sorban! Mi lehet az oka a viselkedésromlásnak? Fejtse ki véleményét avval kapcsolatban, hogy mit tehet egy szülő hasonló helyzetben?

Petinek hatéves korában kistestvére született. Kezdetben nagyon örült neki, sokat foglalkozott vele. Néhány hónap elteltével megváltozott a viselkedése: kistestvérével ellenségesen kezdett viselkedni, ha anyjuk nem látta, néha rá is ütött. Az iskolában szétszórtan viselkedett, otthon is sokkal nyűgösebb és követelőzőbb lett. Éjszakánként néha bepisilt, pedig ez évek óta nem fordult vele elő.

5 pont	

Szempontok, kompetenciák	**Feladat értékelése**	**Százalék**	**Pontok**
Megszerkesztettség, nyelvhelyesség, helyesírás	A kifejtés mondatokból áll, a szöveg logikusan és szabatosan felépített. Nem tartalmaz súlyos nyelvtani vagy helyesírási hibát.	Kb. 10	0-1
Tématartás, lényegkiemelés, problémaközpontúság	Valóban a viselkedésromlás okát, folyamatát mutatja be, nem tér ki lényegtelen elemekre.	Kb.20	0-2
A feladatban leírt esetnek megfelelő érvek, összefüggések, gondolatok, megállapítások közlése	Felismeri a testvérrivalizációs helyzetet, megérti a hatéves gyermek regressziójának okait (a kistestvér helyére kerülni, a kisgyermekes igények kielégítésének újraéledt vágyait kielégíttetni)	Kb. 40	0-4
A szakmai nyelv használata	Használja pl. a testvérféltékenység (rivalizáció), regresszió, kisgyermekes vágyak, anyai gondoskodás/kitüntetett figyelem, stb. kifejezéseket.	Kb. 20	0-2
Önálló vélemény megalkotása	Megfogalmaz önálló véleményt.	Kb. 10	0-1
Összesen		100	0-10
A végső pontszám (összesen/2) a kerekítés után			0-5

Az érettségi dolgozat értékelése

A. rész pontszámai feladattípusonként	**Maximális pontszám**	**Elért pontszám**
A1. Esszé	15	
A2. Esszé	15	
A3. Esetelemzés	5	
A4. Párosítás	2	
A5. Felismerés	3	
A6. Aláhúzás	2	
A7. Fogalom	4	
A8. Besorolás	3	
A9. Felsorolás	2	
A10. Relációanalízis	4	
A. rész összesen	**55**	

B rész pontszámai feladattípusonként		**Maximális pontszám**		**Elért pontszám**
Gazdasági alapism.	**Pszichológiai alapi.**	**B. I**	**B.II**	
B. I.1/ Fogalom		2		
B. I.2/ Fogalom		4		
B. I.3/ Igaz-hamis		4		
	B. II. 1 Esszé		10	
B. I. 4/ Esetelemzés	B. II 2 Esetelemzés	5	5	
B. I. 5/ Esetelemzés	B. II. 3 Esetelemzés	5	5	
B rész összesen		**20**		
Írásbeli összesen		**75**		

	elért pontszám	programba bevitt pontszám
Feladatsor		

javító tanár

jegyző